

Handläggare:
Monica Fredriksson
Telefon: 08-508 09 032**Till**
Norrmalms stadsdelsnämnd**Norrmalms stadsdelsnämnd****Underlag för budget 2016 med
inriktning 2017 och 2018****Samverkansversion****Förslag till beslut**

Stadsdelsnämnden beslutar följande

1. Stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande överlämnas till kommunstyrelsen.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Johanna Engman
stadsdelsdirektörJonas Lauri
ekonomichefJohanna Hult
avdelningschef förskola
och fritidMaria Cameron
administrativ chefAnne Höjer
avdelningschef
äldreomsorg och
socialtjänstBritt Mattsson
avdelningschef parkmiljö

Sammanfattning

Stadsdelsnämnden ska lämna ett underlag till kommunstyrelsen inför den centrala budgetberedningen. Underlaget ska bland annat beskriva utvecklingstendenser, strukturella frågor och demografiska förändringar, samt effekterna av dessa och eventuella åtgärder. I underlaget redovisar förvaltningen strategiska satsningar och prioriterade frågor för kommande tre år.

Bakgrund

Enligt kommunallagen ska kommunens budget innehålla en plan för ekonomin för en period av tre år. Nämnderna ska lämna underlag till kommunstyrelsen. Långsiktigheten i stadens planering ska förstärkas genom att nämndernas analys av utvecklingen även för år två och tre ska ha större tyngd. Underlaget ska bland annat beskriva trender, utvecklingstendenser, strukturella frågor och demografiska förändringar samt effekterna av dessa och eventuella åtgärder. I detta ingår bland annat att beakta lokalförsörjning, kompetensförsörjning och omstrukturerings- och investeringsbehov. Tillsammans med underlagen ska nämnderna lämna lokalförsörjningsplan.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom ekonomiavdelningen i samarbete med övriga avdelningar. Ärendet behandlas i förvaltningsgruppen den 8 april 2015. Norrmalms pensionärsråd och råd för funktionshinderfrågor informeras om ärendet på sina respektive möten.

Innehållsförteckning

1 Kommunfullmäktiges inriktningsmål.....	5
1.1 Ett Stockholm som håller samman.....	5
1.2 Ett klimatsmart Stockholm.....	5
1.3 Ett ekonomiskt hållbart Stockholm.....	5
1.4 Ett demokratiskt hållbart Stockholm.....	5
2 Nämndens verksamhetsområde	6
2.1 Förskoleverksamhet	6
2.2 Verksamhet för barn, kultur och fritid	7
2.3 Äldreomsorg.....	8
2.4 Stöd och service till personer med funktionsnedsättning.....	9
2.5 Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri	9
2.6 Stadsmiljöverksamhet	10
2.7 Ekonomiskt bistånd.....	11
2.8 Arbetsmarknadsåtgärder	12
2.9 Övrigt	13
3 Sammanfattande ekonomisk analys.....	14
3.1 Drift.....	14
3.2 Investeringar.....	15
4 Övriga redovisningar	15
5 Lokalförsörjningsplan.....	17
5.1 Inledning	17
5.2 Beskriv behov/efterfrågan samt bedömning av andra bakomliggande faktorer som förändrar behovet av lokaler	17
5.3 Kapacitetsbeskrivning.....	18
5.4 Förändringar i lokalbeståndet.....	18
5.5 Kostnadsutveckling.....	19
5.6 Effektiviseringsmöjligheter.....	19

Bilagor

Bilaga 1: PM Hagastaden

Bilaga 2: Äldreboendeplanering innerstaden 2016

Bilaga 3: Bemannings- och kompetensutvecklingsplan 2015

Bilaga 4: Blanketter till SLK

Bilaga 5: Tidplan för utbyggnad av förskolor i kvarteret cellen och enzymet i Hagastaden

1 Kommunfullmäktiges inriktningsmål

Nedan följer en sammanfattning av nämndens strategiska satsningar för att bidra till uppfyllelse av kommunfullmäktiges inriktningsmål under perioden 2016-2018.

1.1 Ett Stockholm som håller samman

Nämndens strategiska satsningar under detta inriktningsmål är:

- Barnperspektivet ska genomsyra hela förvaltningens arbete där konsekvenser för barnen särskilt beaktas i planering och beslut.
- Insatser för att öka trygghet och tillgänglighet i våra verksamheter och i den offentliga miljön.
- Jämlikhet och likvärdiga förutsättningar, bland annat genom förebyggande arbete och en nära samverkan mellan våra olika verksamheter.
- Fortsätta arbetet i stadsutvecklingsområdet Hagastaden och Projekt City, med fokus på stadsdelsnämndens verksamheter.

1.2 Ett klimatsmart Stockholm

Nämndens strategiska satsningar under detta inriktningsmål är:

- Nämndens verksamhet ska bedrivas i klimatsmarta miljöer, exempelvis genom att identifiera och minska eventuell påverkan från skadliga ämnen och kemikalier.
- Nämndens verksamheter ska ha en hög andel ekologisk mat.
- Minska elanvändning och öka återvinning i energisnåla verksamheter.
- Synliggöra och arbeta systematiskt med att förstärka ekosystemtjänsterna i parker och grönområden i stadsdelsområdet, exempelvis genom att erbjuda möjlighet till stadsodling på utvalda platser.

1.3 Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Nämndens strategiska satsningar under detta inriktningsmål är:

- Förebyggande arbete i syfte att den enskilde klarar sin egen försörjning och kan leva ett självständigt liv
- Fokus på invånarna och den skillnad vi vill uppnå för målgruppen samt ett fortsatt arbete med ständiga förbättringar ger effektiva verksamheter
- Utvecklat arbete med uppföljning och prognos ger förutsättningar för fortsatt budget i balans.

1.4 Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Nämndens strategiska satsningar under detta inriktningsmål är:

- Följa upp och säkerställa rättsäkerhet i beslut och handläggning.
- Jämställdhet och likabehandling genomsyrar verksamheterna med särskilt fokus på att öka kompetens och medvetenhet i normkritiskt förhållningssätt.

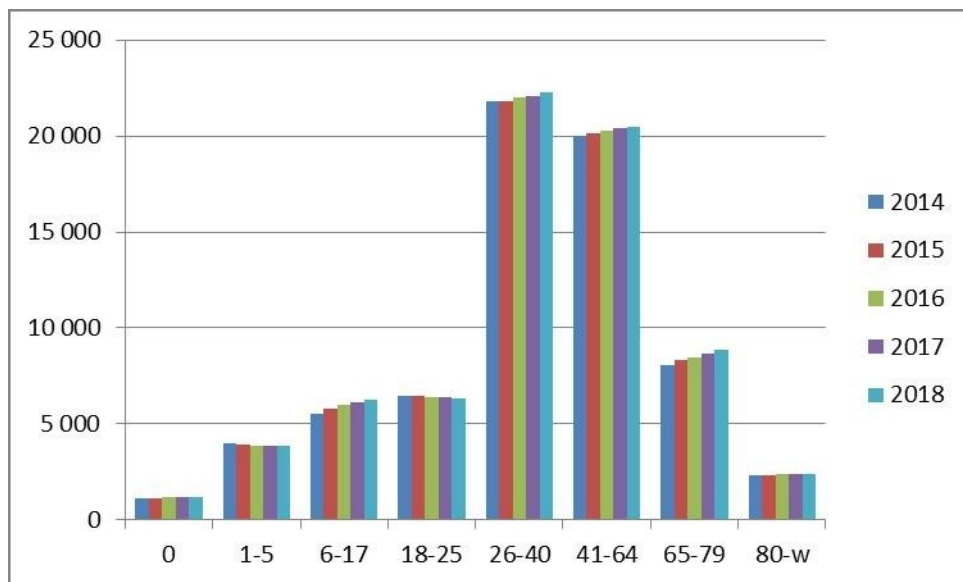
- Förstärka invånarnas inflytande genom fortsatt arbete med medborgardialog och utveckling av de lokala rådens delaktighet i den politiska processen.
- Utveckla metoder och arbetssätt för att öka ansvarskänslan för vår gemensamma parkmiljö, bland annat genom att prova nya former för att direkt engagera invånarna i parkskötseln.
- Sänka sjukfrånvaron och rekrytera/bibehålla kompetent personal, bland annat genom en jämställd personalpolitik och fokus på de organisatoriska faktorer som bidrar till ohälsa.

2 Nämndens verksamhetsområde

Under planperioden beräknas invånarantalet inom Norrmalm stadsdelsområde öka med drygt 2 000 personer. Antalet personer som är 80 år eller äldre, vilka har störst behov av vård och omsorg, är i stort sett konstant under perioden. Forskning visar att allt fler barn och unga drabbas av psykisk ohälsa. Enligt Stockholmsenkäten visar Norrmalms stadsdelsområde en mer negativ trend för ungdomars droganvändning än staden som helhet. Detta kan ställa krav på nämndens insatser på området, då antalet barn och ungdomar i åldern 6-16 år kommer att öka. Antalet barn som går på förskola minskar under perioden vilket är ett trendbrott från tidigare års ökning.

En för stadsdelsnämndens central händelse under planperioden är utvecklingen av det nya området Hagastaden. Inflyttningen till Hagastaden påbörjas år 2017.

Prognos över befolkningsutvecklingen inom Norrmalms stadsdelsområde

Källa: Sweco, Befolkningsprognos 2014

2.1 Förskoleverksamhet

Omvärldsfaktorer

Antalet barn som går på förskola beräknas minska under perioden, vilket är ett trendbrott mot tidigare års barnantalsökningar. Inom befintlig byggnation i stadsdelsområdet förväntas

barnantalet minska under hela planperioden medan utvecklingen av Hagastaden ger ett tillskott av barn från 2017 och framt. Fördelningen mellan den kommunala och fristående verksamheterna har de senaste åren varit relativt stabil i stadsdelsområdena men kan komma att förändras, framförallt i och med utvecklingen av Hagastaden.

Prognos över antalet barn i förskoleålder inom Norrmalms stadsdelsområde

Prognos, barn 1-5 år	2015	2016	2017	2018	Ökning/minskning 2015-2018
Totalt för stadsdelsområdet	3940	3870	3860	3860	-80

Källa: Sweco, Befolkningsprognos 2014

Hagastadens första bostadsområde är under uppbyggnad och det planeras för fyra förskolor. Den första förskolan beräknas stå klar år 2017. Se mer information i bilaga 1 PM Hagastaden.

Hög förskollärartäthet är en förutsättning för fortsatt god kvalitet i verksamheten. Tillgången på förskollärare är och kommer enligt prognoser att vara begränsad för kommande år. Det är hård konkurrens om förskollärare inom Stockholms län.

Ekonomisk utveckling

Bristen på förskollärare kan driva upp löneläget och kostnaderna de närmaste åren. Hyreskostnaderna inom förskolan har ökat bland annat till följd av utbyggnad av förskolelokaler. Nya lokaler som tagits i bruk har högre hyresnivåer, vilket ställer höga krav på effektivt lokalutnyttjande.

Prioriteringar

Det är viktigt att förvaltningen följer aktuell forskning och samhällsdebatt om förskolan för att kontinuerligt utveckla verksamheten. Bristen på förskollärare gör att nämnden behöver vara en attraktiv arbetsgivare både för att rekrytera nya förskollärare och för att behålla de förskollärare som redan arbetar inom verksamheten.

Förvaltningen behöver även utreda hur behovet ser ut av omsorg på obekväm arbetstid samt följa utvecklingen kring nya regler och lagar.

2.2 Verksamhet för barn, kultur och fritid

Omvärldsfaktorer

Antalet barn och ungdomar i åldern 6-16 år kommer att öka med 461 personer under perioden.

Prognos över antalet barn och ungdomar i åldern 6-16 år, inom Norrmalms stadsdelsområde

Ålder/År	2015	2016	2017	2018	Ökning/minskning 2013-2017
6-10	2805	2928	2943	2953	148
11-16	2548	2637	2750	2861	313

Källa: Sweco, Befolkningsprognos 2014

Prioriteringar

Förvaltningen behöver se över verksamheten för den växande gruppen 6-16 åringar. Barn och

ungdomar ska ges inflytande och erbjudas delaktighet i att forma de öppna fritidsaktiviteterna inom förvaltningens ansvarsområde. Det är en demokratisk rättighet för barn och unga att ta del av och utforska konstnärliga uttryck och kultur i alla dess former. Barn och unga har även behov av kultur i form av eget skapande och som upplevelse för att bygga sin egen identitet.

Som nämnts tidigare visar Stockholmsenkäten en mer negativ trend för stadsdelsområdets ungdomars droganvändning än för staden som helhet. Preventionsarbete i olika former är grunden för att förhindra att ungdomar börjar använda droger.

2.3 Äldreomsorg

Omvärldsfaktorer

Befolkningen i åldrarna 65-79 år ökar med 576 personer under perioden. Antalet personer som är 80 - 89 år ökar med 83 personer och antalet 90 år eller äldre är mer eller mindre konstant.

Prognos över befolkningen 65-90+ inom Norrmalms stadsdelsområde

År Ålder	2015	2016	2017	2018	Ökning/minskning 2015-2018
65-79	8307	8489	8691	8883	+ 576
80-89	1768	1775	1798	1851	+83
90-	576	581	571	556	-20

Källa: Sweco, Befolkningsprognos 2014

Det sker inte någon betydande förändring i gruppen som har störst behov av vård och omsorg under perioden. Från 2021 väntas antalet äldreomsorgstagare långsamt att öka, vilket innebär ett ökat behov av nya flexibla boenden. Innerstaden har tagit fram en äldreboendeplanering för perioden med utblick mot 2030/40 där behov och förändringar redovisas. Boendeplaneringen återfinns i bilaga 2.

Ekonomisk utveckling

Flera entreprenadavtal inom äldreomsorgens verksamheter kommer att gå ut under perioden. Förvaltningen har fått ett föreläggande från Arbetsmiljöverket om att omsorgsarbete inte får bedrivas på Vasens vård- och omsorgsboende efter december 2017 om inte brister i arbetsmiljön åtgärdas. Förvaltningen kommer att utreda konsekvenserna av Arbetsmiljöverkets krav.

Stadsdelsförvaltningen ser en successiv ökning av äldre bosatta i andra kommuner som ansöker om särskilt boende inom Norrmalms stadsdelsområde.

Prioriteringar

Stadsdelsförvaltningen ser ett utökat behov av samverkan för äldre med komplexa vårdbehov som skrivs ut från sjukhus. Kortare vårdtider aktualiserar frågor om ekonomisk ansvarsfördelning men även hur landsting och kommun ska kunna samordna sina resurser på en begränsad tid. Förvaltningen fortsätter arbetet med att utveckla arbetssätt som främjar samarbetet mellan dessa två instanser.

Gruppen äldre med komplexa vårdbehov ställer även krav på ökad kompetens bland

omsorgspersonalen. Förvaltningen ser ett behov av framtida utbildningssatsningar som bättre tar tillvara omsorgspersonalens skilda erfarenheter och ger dem utökad kunskap om äldres individuella behov.

Även det förebyggande arbetet behöver öka för att bättre möta behovet bland gruppen äldre med psykosociala problem, missbruk och hemlöshet. Det behövs en gemensam satsning för att öka kunskapen om denna grupp äldre. Fokus behöver även ligga på att utarbeta stödsatser som passar gruppens behov av stöd.

2.4 Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Omvärldsfaktorer

Det finns ett stort behov av bostäder med särskild service enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Antalet utförare som bedriver LSS-boenden är förhållandevis begränsat, vilket gör att den enskilde har få valmöjligheter. Det finns även ett fortsatt behov av boenden för personer med psykisk funktionsnedsättning och med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning, förvärvat hjärnskada, demens eller annat stort omvårdnadsbehov och som inte omfattas av LSS.

Ekonomisk utveckling

Arbetet med att minska kostnaderna och uppnå en ekonomi i balans fortsätter. Hyreskostnaden för nybyggda grupp- och servicebostäder i innerstaden är idag hög, vilket medför ökade kostnader för förvaltningen. Den första servicebostadsenheten i Hagastaden beräknas vara klar hösten 2017.

Prioriteringar

Stadsdelsförvaltningen ser ett behov av en gemensam upphandling av boenden för personer som inte omfattas av LSS-lagstiftningen, men som ändå bedöms ha stora behov av anpassat boende. Bristen på boenden anpassade till dessa målgrupper gör att det är svårt att tillgodose deras behov. Det finns även behov av fler barnboenden och boenden anpassade till unga vuxna.

Stadsdelsförvaltningen ser gärna att staden ser över bedömningskriterierna för den växande gruppen med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning. De hamnar ofta i låga ersättningsnivåer trots ett ofta omfattande behov av stöd och service. Det finns även behov av att införa en ersättningsnivå för personer som bor i gruppboende och som av åldersskäl eller annan orsak inte deltar i daglig verksamhet. För att tillgodose deras behov av aktivitet och stimulans behövs en ökad bemanning, vilket medför ökade kostnader i boendet under dagtid.

Insatser för personer som omfattas av LSS-lagstiftningen och tillhör personkrets 3, är förhållandevis kostnadskrävande och finansieras idag inom det fasta anslaget. Förvaltningen ser gärna att staden ser över möjligheten till finansiering inom ramen för stadens resursfördelningssystem för stöd och service till personer med funktionsnedsättning.

2.5 Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri

Omvärldsfaktorer

Antalet inkomna orosanmälningar och ansökningar om barn och unga har ökat de senaste åren. Under 2012 tog Norrmalm emot 400 ansökningar och anmälningar och under 2014 inkom 559 anmälningar och ansökningar vilket är en ökning med 40 procent. Det är svårt att

rekrytera familjehem som tar emot barn och unga i behov av stöd.

Efter flera år med fokus på våld i nära relationer och stöd till våldsutsatta och deras barn finns idag en samsyn om att även våldsutövare behöver uppmärksammas och erbjudas eget stöd i syfte att våldet ska upphöra.

Stadsdelsförvaltningen möter allt fler personer som har komplexa vårdbehov bestående av missbruk i kombination med svår psykiatrisk problematik. Såväl boenden som övriga insatser i öppenvård för målgruppen behöver utvecklas för att bättre tillgodose personernas behov.

En annan omvärldsfaktor som påverkar är bostadsbristen i Stockholm i kombination med höga hyreskostnader för nyproducerade lägenheter. Detta gör det mycket svårt för personer med begränsade resurser att erbjudas en permanent bostad.

Ekonomisk utveckling

Det finns en stor efterfrågan på socialsekreterare vilket kan innebära högre lönekostnader och ökade kostnader för rekrytering.

Norrmalm har överlag resursstarka invånare. Med nuvarande ekonomiska fördelningsnycklar leder det, trots särskilda satsningar, till marginell eller ingen ökning av budget i förhållande till tidigare år. Insatser som sker enligt tvångslagstiftning i syfte att skydda barn och unga och missbrukare är kostsamma. Dessa utgifter utgör en betydande del av befintlig vårbudget.

Enligt förvaltningen har landstinget blivit allt mer restriktiva i sina bedömningar av personers vårdbehov. En konsekvens av det innebär ökade kostnader för kommunen som har hela kostnadsansvaret. Det gäller dels barn och unga och dels personer med komplexa vårdbehov med missbruk och svår psykiatrisk problematik.

Prioriteringar

Samverkan med landstinget måste utvecklas i syfte att använda samhällets resurser på ett så effektivt sätt som möjligt för att hjälpa den enskilde i behov av stöd.

Stadsdelsförvaltningen har utrett frågan om stöd till våldsutövare och bedömer att stöd till personer som utövar våld i nära relationer bör samordnas för hela Stockholms stad. Förslagsvis kan en sådan verksamhet integreras i stadens befintliga Kriscentrum för kvinnor och barn.

Journalföringssystemet paraplyet behöver utvecklas för att bättre möta upp användarnas behov utifrån de krav som idag ställs på systematiskt kvalitetsarbete och på att kunna följa upp resultat av genomförda insatser.

2.6 Stadsmiljöverksamhet

Omvärldsfaktorer

Norrmalm har parkanläggningar som utgör ett stort värde för alla invånare och besökare i ett växande och sammanhållet Stockholm. Fler parkbesökare och efterfrågan på fler funktioner ställer höga krav på skötsel och förnyelse av parkerna så att de blir långsiktigt hållbara. Många förskolor och skolor saknar egen gård för utelek och är hänvisade till parkerna som därigenom får ett ökat slitage. Förvaltningen medverkar i planeringen för nya och attraktiva bostäder med grönskande utomhusmiljöer och bra samhällsservice. Förvaltningen har ett stort ansvar i planeringen av Hagastaden och kommer också att fortsätta stärka samarbetet i staden

genom att medverka i arbetet med Projekt City.

Ekonomisk utveckling

Genom den stadsgemensamma satsningen på reinvesteringar förlängs parkanläggningarnas livslängd. Förvaltningens analys är att det i ett långsiktigt perspektiv kan vara mer ekonomiskt hållbart att se över driftbudgeten för att minska framtida behov av reinvesteringar.

Förvaltningen ser även ett behov av att se över fördelningsnyckeln för stadsmiljö och att det skulle vara intressant att använda driftskostnadsanalyser i budgetarbetet. Den verkliga kostnaden för de driftinsatser som krävs för att parkerna ska uppnå god kvalitet utifrån uppställda mål behöver då tas fram. Differensen mellan driftbudget och resultatet av analysen är ett mått på det framtida reinvesteringsbehovet.

Prioriteringar

Under 2015 tas en ny parkplan för Norrmalm fram. Parkplanen, som bygger på medborgarförslag, idéer från Norrmalmsborna, medborgarenkäter samt samarbete med berörda fackförvaltningar, styr nämndens prioriteringar. Förvaltningen ser ett behov av att finna former för att stärka samarbetet mellan olika förvaltningar och fastighetsägare. Syftet är att samutnyttja befintliga gröna ytor, och skapa nya gröna platser samt gröna stråk i gaturummet som kopplar ihop parkerna, enligt målen i Den gröna promenadstaden.

Insatser för att minska nedskräpning och öka ansvarskänslan för vår gemensamma parkmiljö fortsätter. Förvaltningen vill också prova nya former för att engagera invånarna att delta i parkskötseln, genom att utse en park inom stadsdelsområdet som pilotprojekt för detta, och därefter utvärdera resultatet. Förvaltningen avser även att verka för fler brukaravtal för att uppmuntra och ge möjlighet till stadsodling i utvalda och mindre använda delar av parkmiljön.

I parker och grönområden produceras en rad ekosystemtjänster som staden och människan är beroende av. De upprätthåller funktioner i naturen och ger tjänster som är direkt eller indirekt viktiga för människan och samhället. Exempelvis renar parkernas grönska luft och vatten, minskar buller och får oss att må bättre. Förvaltningen vill synliggöra och arbeta systematiskt med att förstärka ekosystemtjänsterna i parker och grönområden inom stadsdelsområdet.

Förtätningar i stadsdelsområdet genom ny- och tillbyggnader av befintliga fastigheter och innergårdar medför att den totala tillgången på bostadsnära friytor minskar. En satsning på tillgängliga och spännande lekmiljöer i parkerna är därför extra viktigt, för att uppnå målet om en bra utemiljö för barnen enligt barnkonventionen.

2.7 Ekonomiskt bistånd

Omvärldsfaktorer

Hyrorna i innerstan är i genomsnitt högre än i staden i övrigt. När det gäller nyproduktion och nyrenoverade objekt är det inte ovanligt att kostnaderna ligger utanför normen för försörjningsstöd. Förvaltningen ser svårigheter med detta eftersom att det gör det svårt för klienter att få och behålla en bostad.

En stor del av de ärenden som aktualiseras idag uppvisar samma komplexa problematik som tidigare. Alltför många behöver bidrag under lång tid på grund av ohälsa, ofta av socialmedicinsk karaktär, och långvarig arbetslöshet. De behöver mycket stöd för att närma

sig praktik, arbete eller studier. Förvaltningens bedömning är att det kommer att se ut så också under kommande treårsperiod.

En grupp som ökar inom försörjningsstödet är äldre klienter med misstänkt neuropsykiatrisk problematik och som inte har blivit utredda av psykiatri. Förvaltningen behöver stärka kompetensen hos medarbetarna för att kunna ge rätt stöd och hjälp till denna målgrupp.

Ekonomisk utveckling

Faktorer som särskilt påverkar kostnaderna är att bidragstagarna till övervägande del är ensamstående utan barn som inte har rätt till några andra bidrag såsom bostadsbidrag eller barnbidrag. De genomsnittligt högre hyrorna i innerstaden kan medföra ökade kostnader för förvaltningen, om förvaltningen till exempel måste bevilja försörjningsstöd utöver norm, eller akutplacera klienter på hotell.

Prioriteringar

Under de kommande åren prioriteras, liksom tidigare, ungdomar mellan 18 - 25 år, vräkningshotade barnfamiljer, sjukskrivna och långtidsbidragsberoende. Det är viktigt att behovet av försörjningsstöd fortsätter att minska och självförsörjningen öka genom ett konsekvent arbete som leder till studier, praktik och arbete. Förvaltningens bedömning är även att antalet arbetslösa kommer att vara fortsatt lågt, trots hög inflyttning.

2.8 Arbetsmarknadsåtgärder

Omvärldsfaktorer

Samarbetet med Jobbtorg fungerar väl avseende personer som står relativt nära arbetsmarknaden. Personer som står långt ifrån eller aldrig har blivit förankrade på arbetsmarknaden behöver mycket stöd för att närma sig praktik, arbete eller studier.

Samarbetet med Jobbtorg utvecklas för att få till stånd en ökad genomströmning från offentligt skyddad anställning (OSA) till annan anställningsform. Även arbetet med arbetsförmedlingen har intensifierats väsentligt under det senaste året genom tillgång till fler typer av anställningsstöd, till exempel trygghetsanställning och lönebidrag.

Ekonomisk utveckling

Arbetsförmedlingen har börjat sänka ersättningen till kommunen avseende OSA vilket föranleder viss oro för kommande kostnader.

Prioriteringar

Stadsdelsförvaltningen koncentrerar insatserna till att stödja den enskilde för att undanröja dennes eventuella arbetshinder och hitta egen försörjning. Förvaltningen erbjuder insatser såsom till exempel Arbetslivsinriktad rehabilitering (AR) i egen regi. Insatsen syftar till att föra deltagarna närmare arbetsmarknaden och få egen eller annan försörjning. Arbetsmarknads- och rehabiliteringsteamet bedöms fortsättningsvis nå goda resultat.

Feriearbete erbjuds för att ungdomar som är under 19 år ska få möjlighet till arbete. Att ge unga människor en inblick i arbetslivet är viktigt. För många ungdomar ger det första arbetet viktiga erfarenheter och kontakter, det stärker också ungdomars självkänsla och kan förebygga sociala problem. Efterfrågan är stor och arbetstillfällen finns.

2.9 Övrigt

Sjukfrånvaro

Förvaltningens arbete med att sänka den ökande sjukfrånvaron är ett fortsatt prioriterat område. Att uppnå förvaltningens årsmål i verksamhetsplan 2015 om sjukfrånvaro på 6,0 procent är en utmaning då sjukfrånvaron från årsskiftet 2014 till årsskiftet 2015 ökat med 0,7 procentenheter till 7,1 procent. Nationell statistik visar att sjukfrånvaron ökar i offentlig verksamhet. Förvaltningens strategi för att sänka sjukfrånvaron består av att utveckla och kvalitetssäkra det systematiska arbetsmiljöarbetet och att bedriva aktiv rehabilitering. Chefer har en viktig roll i arbetet med att sänka sjukfrånvaron exempelvis när det gäller att organisera arbetet på sätt så att medarbetarna upplever balans mellan krav och påverkansmöjligheter i arbetet.

Personal- och kompetensförsörjning

Chefer ska säkerställa en långsiktig personal- och kompetensförsörjning, se bilaga 3 "Bemannings- och kompetensutvecklingsplan 2015". Prioriterat är att erbjuda heltidsanställning till ofrivilligt deltidsanställda.

En fortsatt utmaning är rekryteringsbehovet av förskollärare, sjuksköterskor, socialarbetare och biståndshandläggare. Förvaltningen fortsätter att tillämpa kompetensbaserad rekrytering med väl genomarbetade kravspecifikationer som ligger till grund för rekryteringsbeslut och som kan ge ökad mångfald i organisationen.

Antal TV	Förskollärare	Socialarbetare	Biståndshandläggare
Fyller 65 2016	3	2	
Fyller 65 2017	4	1	2
Fyller 65 2018	2		

De flesta pensionsavgångarna sker bland förskollärare, vilket i kombination med rekryteringsbehov av förskollärare för att bemanna redan vakanta förskollärartjänster och förskollärarvikariat kan påverka förskollärartätheten. Rekryteringen av förskollärare utgör förvaltningens största rekryteringsbehov. Förvaltningen deltar i stadens gemensamma arbete med att attrahera, rekrytera och behålla förskollärare. Ytterligare en rekryteringsutmaning är att få sökande till vakanta sjukskötersketjänster vid vård- och omsorgsboenden.

Gruppen äldre med komplexa vårdbehov ställer även krav på ökad kompetens bland omsorgspersonalen. Att hitta medarbetare med rätt kunskap som även vill stanna inom yrket är en förutsättning för god kvalitet inom äldreomsorgens verksamheter. En gemensam satsning behövs för att höja statusen på omsorgsyrkana.

Förvaltningen har ett kontinuerligt rekryteringsbehov av socialarbetare och biståndshandläggare till följd av exempelvis studie- och föräldraledigheter. Tillgången till erfarna socionomer för arbete som socialarbetare och biståndshandläggare är begränsad. Nyanställda behöver stöd och utbildning för att kunna använda de utrednings- och bedömningsinstrument och de verksamhetssystem staden tillämpar för att på egen hand kunna utreda och fatta beslut. Förvaltningen har goda erfarenheter av stadens praktik- och traineeprojekt. Det är önskvärt att projektets erfarenheter implementeras i ordinarie

verksamheter och att socialförvaltningen får i uppdrag att samordna detta med högskolorna för att säkra framtida kompetensförsörjning.

Om återtagande av verksamheter som är utlagda på entreprenad aktualiseras under åren 2016-2018 medför det att personella resurser tas i anspråk för att planera och genomföra detta arbete samt ett utökat arbetsgivareansvar för nytillkomna medarbetare.

3 Sammanfattande ekonomisk analys

Under förutsättning att pris- och löneökningarna stannar vid 2 procent under de närmaste åren kommer föreslagen plan att innebära krav på årlig kostnadseffektivisering om cirka 26 mnkr fram till år 2018.

Kostnadsökningarna medför krav på effektiviseringar inom samtliga verksamheter. Arbetet inriktas på fortsatt minskning av sjukfrånvaron, effektivisering av administration och lokalutnyttjande samt att strikt följa lagar och stadens riktlinjer för olika biståndsbeslut. Under planperioden kommer arbetet med att effektivisera rutiner och processer att fortsätta.

3.1 Drift

Driftverksamhet (mnkr)	Budget 2015	Plan 2016	Plan 2017	Plan 2018
Kostnader	1 076,5	1 076,5	1 076,5	1 076,5
Drift och underhåll	1 070,4	1 070,4	1 070,4	1 070,4
Avskrivningar	4,8	4,8	4,8	4,8
Internräntor	1,3	1,3	1,3	1,3
Intäkter	-34,6	-34,6	-34,6	-34,6
Netto	1 041,9	1 041,9	1 041,9	1 041,9

Nämndens nettobudget för driftverksamhet uppgår till 1 041,9 mnkr för 2015. Enligt kommunfullmäktiges plan (se tabell ovan), kommer nämndens budget att vara oförändrad under planperioden.

En utmaning gällande driftsbudgeten är att resursfördelningens träffsäkerhet bygger på en situation med relativt stabila förutsättningar då många av stadens fördelningsnycklar bygger på antalet invånare. I de stadsdelsområden där befolkningsökningen relativt sett är lägre än övriga staden riskerar centrala satsningar och förändringar i behov inte få genomslag i tilldelad budgetram. På motsvarande sätt kan en kraftig tillväxt i form av ett nytt område som Hagastaden innebära nya strukturella förutsättningar i form av behov, kostnader etcetera som resursfördelningen inte hinner med att kompensera för.

Antalet hushåll som fått försörjningsstöd har minskat under de senaste åren men förvaltningen bedömer att de borde kunna minskas ytterligare. Utvecklad samverkan med Jobbtorg, arbetsförmedling och försäkringskassan är av strategisk betydelse för att minska behovet av försörjningsstöd och öka antalet självförsörjande.

Förvaltningen prognostiserar att driftskostnaderna för stadsmiljö kommer att öka på grund av ökade kapitalkostnader. Delvis beror det på att staden har infört en ny avskrivningsmetod kallad komponentavskrivning, vilket bland annat betyder kortare avskrivningstider med ökade kostnader som följd. Ökade parkinvesteringar under planperioden bidrar också till ökade kapitalkostnader.

3.2 Investeringar

Investeringsplan (mnkr)	Budget 2015	Plan 2016	Plan 2017	Plan 2018
Inventarier och maskiner	2,7	2,7	2,7	2,7
Stadsmiljöverksamhet	7,7	2,2	2,2	2,2
Totalt	10,4	4,9	4,9	4,9

I flerårsbudgeten ska nämnden besluta om investeringar som nämnden anser är prioriterade för planperioden. Investeringsönskemålen redovisas i bilaga 4. För investeringsmedel fördelade genom fördelningsnyckeln rustas småparker inom stadsdelsområdet.

4 Övriga redovisningar

Ett Stockholm som håller samman - utmaningar och möjligheter

Oavsett var du växer upp eller med vilka förutsättningar du föds ska du som stockholmare ha möjlighet att färdas väl genom livet. Utifrån detta är situationen för barn och unga i stadsdelsområdet en strategiskt viktig utmaning och barnperspektivet ska genomsyra hela förvaltningens arbete. Som redovisats tidigare har antalet inkomna orosanmälningar och ansökningar om barn och unga ökat kraftigt de senaste åren samtidigt som det har varit svårt att rekrytera familjehem som tar emot barn och unga i behov av stöd. Barn och ungas situation och hälsa är avgörande för att skapa en stad som håller samman och förvaltningen ser att det förebyggande arbetet i olika delar av verksamheten är central i detta arbete. Förskola och socialtjänst samarbetar i det förebyggande arbetet på olika sätt, bland annat genom att erbjuda föräldrautbildningar.

Situationen för de ensamkommande flyktingbarnen är en annan viktig utmaning när det gäller att skapa ett socialt hållbart samhälle. Förvaltningen anser att handläggningen av ärenden som rör ensamkommande flyktingbarn bör centraliseras då detta skulle ge ökade möjligheter att samla kunskap och kompetens och ge bästa möjliga förutsättningar för barnen. Ett alternativ till centralisering är att arbetet samordnas mellan förvaltningar, för Norrmalms del förslagsvis i en innerstadssamverkan

En annan utmaning nämnden har är ökningen av fattiga EU-medborgare som vistas i Stockholm och ibland upprättar tillfälliga boplatser som bedöms vara olovliga. Hittills har ansvaret för uppsökande arbete samordnats centralt och förvaltningen har varit behjälplig vid behov. Utvecklingen går mot att stadsdelsförvaltningarna ombeds var behjälpliga oftare vilket ställer nya krav och innebär andra arbetsuppgifter.

För att bidra till ett demokratiskt hållbart Stockholm kommer förvaltningen fokusera särskilt på ungdomars delaktighet och inflytande. Ungdomsrådets roll och funktion ska utvecklas och ungdomars behov och önskemål av meningsfulla aktiviteter ska kartläggas och adresseras.

Genusbudgetering och könsuppdelad statistik

Genusbudgetering är en strategi för att synliggöra hur våra verksamheter och gemensamma resurser fördelas till kvinnor och män, hur de möter upp till kvinnor och mäns preferenser och om fördelningen stöder utvecklingen mot ett jämställt samhälle. En förutsättning för genusbudgetering är tillgång till könsuppdelad statistik. En stor del av stadens verksamhetssystem innehåller information uppdelad på kön. Däremot är de centrala rapporter som finns tillgängliga genom dessa system och i stadens beslutsstöd, LIS, sällan uppdelade på utfall för män respektive kvinnor. För att möjliggöra en relevant analys behöver nya rapporter utvecklas. Förvaltningen anser att detta bör ske centralt i staden för kvalitetssäkring, möjlighet till jämförelser och för att minimera manuell, tidskrävande bearbetning.

Stadens resursfördelningssystem bygger inom många områden på ersättning efter prestation/insats. Det är inom dessa områden viktigt att ta analysen ett steg vidare och exempelvis studera vad som ligger bakom bedömningar och val av insatser i förhållande till kvinnor och mäns preferenser och behov. Exempel på detta kan vara skillnader i biståndsbedömning eller bedömningar gällande barn i behov av särskilt stöd i förskolan. Ett utvecklingsområde, där statistik inte finns i centrala system, är nämndens öppna verksamheter och vissa förebyggande insatser. Inom dessa bör förvaltningen löpande följa exempelvis besöksstatistik uppdelat på kön. Förvaltningen vill även gärna lyfta fram vikten av att vidare följa personalrelaterad statistik utifrån ett genusperspektiv. Ett konkret exempel på detta skulle kunna vara val av insatser och kostnader för rehabilitering.

Några exempel på områden där det finns möjlighet att få fram könsuppdelad statistik efter manuell bearbetning eller centralt framtagna rapporter:

- Antal och typ av insatser och volymer (samtliga områden)
- Kostnader för insatser enligt ovan
- Barn i behov av särskilt stöd
- Besöksstatistik (exempelvis öppen fritidsverksamhet)
- Personalstatistik (sjukfrånvaro, medarbetarenkät, JÄMIX)

Förvaltningen vill poängtera att fokus i genusbudgeteringen inte ensidigt bör ligga på resurser och aktiviteter utan även lyfta fram eventuella skillnader i vilka resultat och effekter som uppnås. Några sådana områden där könsuppdelad statistik redan idag finns tillgänglig är:

- Stockholmsenkäten (ungdomars brott och utsatthet för brott, användning av narkotika, psykisk ohälsa mm)
- Upplevd trygghet i stadsdelsområdet
- Resultat och upplevd nöjdhet i brukarundersökningar (samtliga områden)

Stadsdelsförvaltningarna i norra innerstaden kommer gemensamt att inventera tillgänglig könsuppdelad statistik, både när det gäller till exempel chefer och medarbetare och när det handlar om de serviceinsatser som nämnden tillhandahåller. Utifrån resultatet av inventeringen och tydligare prioriteringar från kommunfullmäktige kan nämnden besluta om problemområden att studera vidare.

5 Lokalförsörjningsplan

5.1 Inledning

Förvaltningen har de senaste åren prioriterat arbetet med lokaleffektiviseringar. Trots det, väntas stadsdelsnämndens hyreskostnader stiga något under planperioden. Vid omförhandling av hyreskontrakt sker alltid en marknadsanpassning av hyrorna, vilket innebär kostnadsökningar med högre belopp. Vidare blir hyresnivåerna vid nyetableringar av lokaler dyrare än äldre lokaler. Förvaltningen kommer att fortsätta att prioritera arbetet med lokaleffektiviseringar de kommande åren. Vidare har förvaltningen ett helhetstänk avseende stora fastigheter och planerar för att kunna använda lokalerna inom dessa på ett flexibelt sätt och samverka mellan olika verksamhetsområden.

En viktig del i lokalplaneringen är att bevaka att tillräckligt med lämpliga verksamhetslokaler byggs i nya stadsutvecklingsområden. Förvaltningen är sammankallande i en förvaltningsövergripande samarbetsgrupp för Hagastaden. I gruppen ingår representanter från bland annat stadsbyggnadskontoret, exploateringskontoret, utbildningsförvaltningen och idrottsförvaltningen.

Området äldreomsorg ingår inte i denna lokalförsörjningsplan. Det ingår som en del i stadens Äldreboendepplan. Innerstadens planeringsunderlag bifogas i bilaga 2.

Samtliga prognoser i planen bygger på stadens befolkningsprognos som är framtagen av statistikleverantören SWECO.

5.2 Beskriv behov/efterfrågan samt bedömning av andra bakomliggande faktorer som förändrar behovet av lokaler

Förskoleverksamhet

Under planperioden 2016-2018 bedömer förvaltningen att behovet av förskoleplatser planar ut för att sedan vända uppåt igen i takt med Hagastadens utveckling.

Under perioden kommer några förskolor att behöva renoveras och byggas om. Ersättningslokaler krävs under en längre period.

Nämnd- och förvaltningsadministration

En utredning pågår om förvaltningen ska flytta eller stanna kvar i nuvarande lokaler på Tulegatan 13.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Stockholms stad har brist på bostäder för personer med funktionsnedsättning, i och med ett ökat antal ej verkställda beslut. Av aktuell intresselista hos förmedlingsenheten på socialförvaltningen, framgår ett behov av bostäder för närmare 400 personer som tillhör LSS personkrets. Av dessa bedöms idag cirka hälften ha ett akut behov. Behovet bedöms öka under den kommande tioårsperioden. Nämnden bidrar till att hitta en lösning för dessa personer, genom att ta fram boendeenheter inom den nya stadsdelen Hagastaden, samt genom projektering av en gruppboestad i anslutning till vård- och omsorgsboendet Väderkvarnen. Förvaltningen bevakar även alla ombyggnadsprojekt i staden.

Ett aktivt arbete pågår med att hitta flexibla lösningar för personer i behov av olika boenden.

Till exempel har personer med stora omvårdnadsbehov, med beslut om vård- och omsorgsboende, kunnat beredas plats i stadsdelsområdet istället för i annan kommun.

Förvaltningen vill att möjligheten till en gruppboende för personer med funktionsnedsättning prövas i detaljplanen för kvarteret Blästern 14.

Individ- och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri

Inom området socialpsykiatri har staden också ett stort behov av stöd- och gruppboenden. Kön för personer med psykisk funktionsnedsättning till stödboende eller gruppboende består av 100 personer. Förvaltningen bevakar de möjligheter som finns i stadsdelsområdet.

5.3 Kapacitetsbeskrivning

Förskoleverksamhet

Förvaltningen har ett högt kapacitetsutnyttjande av förskolelokaler och har de senaste åren arbetat med att bygga ut och effektivisera lokalanvändningen för att hålla barnomsorgsgarantin. Med de lokalförändringar och behov som beskrivs i kapitel 5.4 och 5.2, bedömer förvaltningen att kapaciteten kommer att vara tillräcklig under perioden.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Tillräcklig kapacitet finns under planperioden.

Individ och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri

Tillräcklig kapacitet finns under planperioden.

5.4 Förändringar i lokalbeståndet

Individ- och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri

Inga förändringar av lokalbeståndet förväntas under planperioden

Servicelägenheter

Förvaltningen samarbetar med exploateringskontoret och stadsbyggnadskontoret för att säkra behovet av servicebostäder i Hagastaden. Enligt tidplanen kommer de första bostäderna att börja byggas i slutet av år 2015, med sikte på en första inflyttning hösten 2017. I kvarter 2 kommer en servicebostadsenhet med 12 lägenheter att finnas samt en lokal för gemenskap och personal. I de efterföljande bostadskvarteren 4 och 6, planeras ytterligare två liknande enheter.

Enlighet fastighetskontorets beräkningar blir total årshyra för servicehuslägenhet med tillhörande lokal för gemenskap och personal cirka 3 018 kronor per kvadratmeter. Detta betyder att en 50 kvadratmeter stor bostad får en månadshyra på cirka 12 000 kronor.

Då hyresnivåerna i Hagastaden blir höga, är det viktigt att framhålla att det medför merkostnader för nämnden. En merkostnad för stadsdelsnämnden med ca 75 000 kronor per år och lägenhet beräknas tillkomma för en lägenhet med en månadshyra på 12 000 kronor.

Hagastaden

Förskolor

Förvaltningen samarbetar med exploateringskontoret och stadsbyggnadskontoret för att säkra behovet av förskoleplatser i Hagastaden. Enligt tidplanen kommer de första förskolorna att börja byggas i bostadskvarteren i slutet av år 2015, för att stå klara i början av år 2017. Fyra

förskolor kommer att rymmas i de två första kvarteren och ha en kapacitet om 240-280 barn. Förvaltningen bedömer att det kommer att behövas 700-800 förskoleplatser i området fram till år 2025. Det motsvarar 12-15 nya förskolor. Fristående förskolor kommer att bjudas in till att vara med i planeringen. En programutredning och krav för förskolorna i Hagastaden har tagits fram. (Dnr 2.6.-525/2013). Tidplan för utbyggnaden av kvarteret cellen och enzymet, inklusive hyreskostnader redovisas i bilaga 5.

5.5 Kostnadsutveckling

Kostnader (mnkr)	2015	2016	2017	2018	Förändring
Nämnd- och förvaltningsadministration	2,9	3,1	3,1	3,1	0,2
Individ- och familjeomsorg	9,3	9,6	9,7	9,9	0,6
Stadsmiljöverksamhet	0,4	0,5	0,5	0,5	0,1
Förskola	47,0	47,9	49,9	49,8	2,8
Äldreomsorg	44,2	45,2	46,1	46,9	2,7
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	8,2	8,4	9,2	8,8	0,6
Barn, fritid och kultur	0,8	0,8	0,8	0,8	0,0
Totalt	112,8	115,5	117,7	119,8	7,0

Förskoleverksamhet

Nyetablerade lokaler kostar ofta mer än 2 600 kr per kvadratmeter. Av förskolornas cirka 45 lokalkontrakt har cirka 20 stycken en hyra som överstiger 2 196 kronor per kvadratmeter, vilket är gränsen för att söka/erhålla bidrag från kommunstyrelsen motsvarande 60 procent av den överskjutande kostnaden. Det finns anledning att generellt räkna med att hyresnivån i innerstaden fortsätter att stiga. Under år 2015 ligger fyra hyresavtal för möjlig omförhandling av hyresvillkoren. Vid varje omförhandling av hyreskontrakt sker anpassning till marknadshyra vilket innebär ytterligare ökad hyra. I flertalet av lokalerna svarar förvaltningen för underhåll av både lokaler och gårdsutrustning.

Individ- och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri

Lokalkostnaderna utgörs av lokaler för administration, träfflokalen Balder, socialpsykiatrins sysselsättning och gemensamhets ytor inom stödboende och gruppboende. Hyreskostnaderna beräknas öka med den årliga indexuppräknings.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Lokalkostnaderna utgörs av lokal för daglig verksamhet, gemensamhetsytorna inom grupp- och serviceboende och lokaler för administration. Hyreskostnaderna beräknas öka med den årliga indexuppräknings.

5.6 Effektiviseringsmöjligheter

Förskoleverksamhet

Med anledning av ökade hyreskostnader och prognoser som visar på ett utplanande barnantal

pågår en översyn av förskolans lokalbestånd med syfte att nå ökad lokaleffektivitet.

Nämnd- och förvaltningsadministration

Förvaltningen ser över sina administrativa lokaler och utreder alternativa lösningar för att se vilka eventuella effektiviseringsmöjligheter som finns, för att uppnå bästa möjliga lokaleffektivitet.

Lokaler för annan pedagogisk verksamhet/fritidsverksamhet

Individ- och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri, samt stöd och service till personer med funktionsnedsättning har inga planer på lokaleffektiviseringar under perioden.